

*В статье изложены результаты теоретического исследования роли рефлексии в регуляции сексуального поведения. Установлено, что сексуальное поведение имеет два уровня регуляции: уровень импульсивной и сознательно активности. Механизм сознательной регуляции сексуального поведения это и есть рефлексия, которая обеспечивает интеграцию сексуальности индивида в жизнедеятельность личности.*

**Ключевые слова:** рефлексия, сексуальное поведение, рефлексия сексуального поведения.

*In article results of research of a role of a reflexion in regulation of sexual behavior are stated. It is established, what is the behavior two levels of regulation of sexual behavior is a reflexion. It provides integration of sexuality of the individual into ability to live of the person!*

**Keywords:** a reflexion, sexual behavior, a reflexion of sexual behavior.

## **ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ПРОФЕСІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ТЕХНІЧНОЇ ШКОЛИ**

**Євдокімова О.О.**

*У статті розглянуто теоретичні засади створення системи психологічного супроводу професійного вдосконалення викладачів вищої технічної школи. Визначені цілі, завдання, напрями, функції, аспекти й етапи діяльності служби практичної психології вищого технічного навчального закладу.*

**Ключові слова:** психологічний супровід, теоретична модель, служба практичної психології.

**Постановка проблеми.** Останнім часом в усьому світі спостерігається значне підвищення вимог до функціонування освітніх систем, постановки нових завдань, вибору нових стратегій, кваліфікації педагогічних кадрів та ін. При цьому значно розширився ринок освітніх послуг, освіта почала розглядатися як довічний процес, що виконує триєдину функцію: навчання, виховання, розвиток людини. Для виконання цих функцій потрібні нові технології, що дозволяють оптимізувати освітній процес і досягти більшого ефекту. Саме це актуалізувало питання, пов'язані з упровадженням і використанням нових досягнень в галузі практичної психології, зокрема, створення спеціалізованої підтримки і допомоги

особі при вирішенні означених питань. Отже, створення служб практичної психології, організація супроводу, підтримки особистості фахівцями служби є закономірним процесом і найактуальнішим для освітніх сфер (у тому числі й для вищої школи).

Іншою важливою особливістю є те, що сьогодні, в умовах жорсткої конкуренції, величезне значення має соціально-психологічна компетентність фахівця будь-якої сфери діяльності, але передусім там, де мова йде про виховання, навчання і розвиток. Діяльність викладача регулюється етичними нормами, етичними стандартами, загальнолюдськими цінностями та ін. І саме викладач, виховуючи і навчаючи, не повинен забувати про підвищення професійної майстерності, психолого-педагогічної і соціально-психологічної компетентності. Все це складає основу його загальної професійної культури, дозволяє досягти вищих ступенів професійної майстерності і особистісного зростання. Окрім цього, потреба у психологічних знаннях зумовлена самою суттю освіти, оскільки освіта пов'язана зі свідомістю і самосвідомістю людини, з формуванням установок, цілей й інших найважливіших психічних утворень.

Установки на особистісно-професійний розвиток, на підвищення психологічної компетентності можна ефективно формувати в процесі організації і реалізації основних ідей супроводу діяльності викладачів. Формування психологічної компетентності, психологічної культури фахівця на етапах професіоналізації — одне з важливих завдань діяльності фахівців психологічних служб.

Служби практичної психології, організовуючи супровід, як правило, беруть на себе відповідальність надавати підтримку і допомогу керівникам і співробітникам в придбанні необхідних і достатніх знань про людину, в здійсненні управлінських функцій (психологія менеджменту) та ін. Усе це дозволяє говорити про потребу різних установ, організацій, освітніх систем у створенні служб практичної психології, готових здійснювати допомогу, підтримку у вирішенні багатьох професійних і важливих життєвих проблем.

Питання створення подібних служб є досить складним, таким, що вимагає глибокого аналізу реальної ситуації в конкретній установі, системі; тенденцій, які в них існують тощо. У вищій школі проектування психологічної служби може бути пов'язане із загальною освітньою політикою в Україні (особистісно-орієнтований підхід; гуманізація, демократизація освітніх систем; варіативність освіти і т. д.).

Окрім цього, необхідно звернути увагу на той факт, що сьогодні величезне значення надається проблемі цілісності освіти, що виявляється в єдності трьох життєвих складових культурної людини – внутрішня культура (сконцентрована на духовному світі людини); інформаційна культура (забезпечує зберігання, створення і передачу знань); функціональна культура (культура поведінки людей в суспільстві, міжособистісного спілкування). Всі ці три шари культури формуються і проявляються в процесі життєдіяльності людини, але особливого значення набувають у період професійного вибору і на етапах професійного становлення. Створення психологічної служби у ВНЗ дозволить забезпечити ефективніше вирішення двох важливих завдань: з одного боку, супровід особистісно-професійного розвитку студентів, з іншого, – викладача як суб'єкта спільної діяльності.

**Мета** нашої статті: розглянути питання організації служби психологічного супроводу професійного вдосконалення викладачів у вищій технічній школі.

Аналіз робіт, присвячених проблемі організації, функціонування служб супроводу навчання і розвитку дітей, підлітків, особистості на етапі юнацтва; професійного вдосконалення особистості показує, що розробка теоретичної моделі супроводу зазвичай здійснюється: за допомогою виділення провідних компонентів; модулів; блоків тощо. У нашому дослідженні акцент було зроблено на виділенні провідних компонентів, необхідних для організації діяльності фахівців з надання психологічної допомоги, підтримки, супроводу професійного вдосконалення викладачів вищої школи. М.І. Пругіна особливого значення надає ціннісно-цільовому компоненту [4]. Виходячи з вимог суспільства до діяльності і особистості викладача вищої школи, потреб самої вищої школи, потреб і можливостей суспільства, існуючих передумов для створення служб супроводу і специфіки діяльності її фахівців, ми також акцентували увагу на ціннісно-цільовому компоненті. Його виділення обумовлено наступними чинниками і умовами: пріоритети гуманістичних педагогічних цінностей; психологізація освітнього середовища; стимулювання соціальної і професійної активності особистості; установка на постійний розвиток і саморозвиток; захист індивідуального професійного розвитку [3].

Змістовними характеристиками ціннісно-цільового компонента є: соціальна функціональність педагогічної професії і її розвитку як соціального інституту; визначення викладача як головної дію-

чої фігури освітнього процесу, що робить необхідною його участь в антиципації, діагностиці і вирішенні особистісних проблем студентів; необхідність постійного підвищення кваліфікації викладачів, у зв'язку з вимогами суспільства і педагогічної професії; ставлення викладачів до професії як до місії тощо. Виділення і розвиток ціннісно-цільового компонента передбачає формування в особистості викладачів пріоритета цілей особистісно-професійного розвитку; готовності до вдосконалення знань, умінь і навичок; формування потреби у виконанні не тільки функцій навчання і виховання, але й науково-дослідницької діяльності; потреби в самоактуалізації і реалізації творчого потенціалу в професійній сфері; розвиток інтересу до інформаційних інновацій у сфері організації освітньої діяльності студентів і самоосвіти; позитивне ставлення до нововведень і тенденцій розвитку вищої школи та ін.

Змістовний компонент включає постановку цілей, завдань і функцій психологічного супроводу. Безперечно, вони повинні відображати основні цілі, завдання і функції служби практичної психології в освітніх системах, враховувати завдання супроводу професійного вдосконалення особистості на різних етапах життєдіяльності.

Головною метою психологічного супроводу професійного вдосконалення викладачів вищої школи є створення оптимальних умов для реалізації потенційних можливостей викладача як професіонала і особистості (пізнавальних, етичних, творчих, комунікативних, естетичних) на кожному етапі професіоналізації. Поставлена мета має бути операціоналізована низкою конкретних завдань.

Залежно від етапів професійного становлення викладачів основними завданнями психологічного супроводу можуть виступати: створення умов для успішної адаптації молодих викладачів у період оволодіння педагогічною професією; сприяння у формуванні готовності до адекватного сприйняття вимог професії, її функцій і їх співвідношення зі своїми здібностями, можливостями, індивідуально-типологічними характеристиками; формування установок викладачів на постійний саморозвиток і самоосвіту; допомога у виборі форм і видів підвищення кваліфікації; формування психологічної компетентності, психологічної культури як динамічного новоутворення особистісного і професійного розвитку; психологічна допомога у засвоєнні ефективних методів отримання, переробки нової інформації в освітньому процесі і подальшого її застосування в практичній діяльності; створення умов для фор-

мування професійної і особистісної Я-концепції, вироблення індивідуального стилю діяльності; підтримка особистості у визначенні і проектуванні життєвої стратегії на подальших етапах життєдіяльності; розробка рекомендацій, пов'язаних з організацією самостійної освітньої діяльності; навчання прийомам саморегуляції, самоконтролю, конструктивним способам подолання вікових криз, професійних і особистісних проблем та ін.

Поставлені завдання не виключають наявності й інших завдань, які висуваються в аналогічних службах. Зокрема, велике значення мають завдання, пов'язані із психологізацією освітнього середовища як детермінанти професійно-особистісного розвитку суб'єктів освітнього простору. Крім того, їх висунення необхідно пов'язувати з тими напрямками діяльності, які можуть здійснюватися фахівцями служби супроводу. Тому завдання служби психологічного супроводу професійного вдосконалення викладачів ВНЗ можуть бути конкретизовані й у зв'язку з аналізом основних напрямів її діяльності: діагностика утруднень, що мають місце у ході виконання професійної або освітньої діяльності; проведення консультацій за запитами викладачів; організація й проведення психокорегуючої діяльності та ін. Усе це обумовлено тими функціями, які виконують фахівці супроводу. У наукових дослідженнях під час аналізу специфіки діяльності служб практичній психології і служб супроводу як провідні виділяються різні функції. Зокрема, залежно від поставлених цілей, виділяються наступні функції:

- зворотного зв'язку; діагностична; оцінна; психотерапевтична; комунікативна; прогностична; конструктивна; стимулююча; профілактична; просвітницька; інформативна та ін. [1];
- дослідницька; організаційна; пропагандистська; консультативна; виховна [2];
- діагностична, інформаційна, консультаційна, первинної допомоги на етапі реалізації плану рішення [3];
- інформаційно-аналітична; функція проектування і самопроєктування; підтримка і допомога особі в подоланні труднощів професійного вдосконалення; реабілітаційна; забезпечення соціально-професійного самозбереження; профілактична; надання допомоги в подоланні криз; корегувальна [3];
- допомога, підтримка, виховання етичної стійкості, адресний супровід [5] та ін.

Під час вивчення питань функціонування системи психологічного супроводу професійного вдосконалення викладачів у кон-

тексті ідеї особистісно-розвиваючої освіти дослідники традиційно виділяють:

1) узагальнені функції: акселераторна (забезпечення такого рівня знань викладачів, який відповідає необхідній професійній і суспільній компетенції); амортизаційна (що амортизує розрив поколінь за освітнім рівнем інформованості й ціннісними орієнтаціями);

2) специфічні функції: компенсаторно-корегувальна, розвивальна, адаптивна, організаційна.

Вибір і конкретизація функцій, на думку дослідників, визначається конкретними цілями і завданнями діяльності служби, реальною ситуацією розвитку тієї системи, в якій створюється така служба. При побудові теоретичної моделі психологічного супроводу професійного становлення викладачів вищої школи нам необхідно виділити ті функції, які зможуть допомогти в реалізації головної мети служби та її основних завдань. Виходячи з цієї наукової проблеми, акцент необхідно зробити на акселераторній (високий рівень професійної і суспільної компетенції) і розвивальній (організація професійного і загальнокультурного розвитку особистості, її творчого потенціалу, задоволення інтелектуальних і творчих потреб). Крім того, великого значення, на думку М.І. Плугіної, набувають наступні функції: дослідницька, діагностична, організаційна, консультативна, просвітницька, стимулююча, зворотного зв'язку, адаптивна, функція проектування і самопроектування, які дозволяють наповнити змістом інструментальний компонент моделі [4].

Питання виділення й аналізу інструментального компонента діяльності фахівців служб практичної психології, практичного супроводу, детально висвітлені в дослідженнях колективу учених під керівництвом А.А. Деркача (К.А. Абульханова, О.С. Анісімов, А.А. Бодальов, В.Г. Заикин, Л.І. Катаєва, А.В. Киріченко та ін.). При цьому найчастіше увага акцентується на напрямках діяльності. Головним у виділенні напрямів діяльності розуміється об'єкт дії фахівців служби: управлінська система, робота з кадрами установи [2].

У нашій роботі інструментальний компонент представлений у вигляді наступних складових: суб'єкти діяльності, аспекти діяльності, напрями, види і етапи діяльності.

Суб'єктами спільної діяльності при організації психологічного супроводу професійного вдосконалення викладачів вищої школи виступають: фахівці служби супроводу, керівники освітньої установи і системи підвищення кваліфікації.

Це обумовлено тим, що при проектуванні служби супроводу в освітній установі необхідно не просто враховувати питання інтеграції всіх підструктур ВНЗ, але й проблему обов'язкового включення фахівців усіх підструктур у процес психологічного супроводу. Такий підхід у визначенні учасників при організації супроводу дозволяє визначити три вектори спільної діяльності:

- співпраця з суб'єктами управлінської системи (психологічне забезпечення діяльності керівників ВНЗ);
- спільна діяльність психологів і педагогічних кадрів, що забезпечують навчальний процес у системах підвищення кваліфікації: аспірантура, ФПК, короткострокові курси і т.д.;
- безпосередня діяльність із викладачами, включеними в процес навчання: слухачі різних систем підвищення кваліфікації (аспіранти, пошукувачі, викладачі ВНЗ).

У ході цього можна відзначити, що на всіх напрямках головними видами діяльності фахівців системи супроводу є: психологічна освіта, психодіагностика, психокорекція, психологічне консультування.

При реалізації завдань психологічної служби важливими складовими інструментального компонента є: науковий, прикладний, і власне процесуальний компонент [1].

У інших дослідженнях ці складові розглядаються як напрями діяльності служби супроводу (Л.І. Бережнова, В.В. Семікін); як основні аспекти (А.М. Бандурка, С.П. Бочарова, Е.В. Землянська) та ін. При проектуванні супроводу професійного вдосконалення викладачів на етапі післядипломного навчання М.І. Плугіна визначає ці складові як аспекти діяльності, представлені в інструментальному компоненті. Але зміст, яким вони наповнюються різними дослідниками, від цього не змінюється.

Суть наукового аспекту полягає в тому, що при проектуванні моделі і програм супроводу необхідна: розробка їх методологічних проблем, теоретичних і методичних основ розвитку особистості в процесі професійної діяльності; узагальнення досвіду досліджень в області служб супроводу професійно-особистісного розвитку і їх функціонування в системах післявузівського навчання; розробка алгоритму й технології вирішення професійних завдань і завдань організації освітньої діяльності педагогічних кадрів; виявлення і обґрунтування умов, що сприяють зростанню професійної майстерності фахівців і керівників служб супроводу; теоретичне обґрунтування і розробка психодіагностичних, психокорекційних методів служби супроводу та ін.

Прикладний аспект спрямований на вирішення наступних завдань: методичне забезпечення різних видів супроводу (включаючи розробку програм із підготовки і перепідготовки кадрів); розробка рекомендацій професійно-особистісного розвитку; проектування (на основі наукової обґрунтованої діагностики) професійної кар'єри фахівця; розробка і обґрунтування рекомендацій фахівцям різних підструктур управління; обґрунтування і розробка рекомендацій із формування мотивації викладачів до освітньої і самоосвітньої діяльності; підготовка кадрів для організації освітнього процесу викладачів у системі підвищення кваліфікації й ефективного функціонування служби тощо.

Третя складова — практичний аспект (власне процесуальний аспект) передбачає наступне: реалізацію всіх означених функцій і напрямів; безпосередню роботу з кадрами системи управління, слухачами системи підвищення кваліфікації і фахівцями, що здійснюють процес навчання кадрів у системі підвищення кваліфікації та ін.

Реалізація завдань усіх перерахованих аспектів передбачає виконання з боку фахівців служби всіх основних видів діяльності: науково обґрунтованої психодіагностики, психологічної освіти, психопрофілактики, психологічної корекції і психологічного консультування. Перераховані види діяльності є традиційними для діяльності фахівців служб практичної психології, при організації різних психологічних практик (психологічна підтримка, допомога, супровід), у тому числі й при організації психологічного супроводу.

Наступна складова інструментального компонента етапи діяльності фахівців служби супроводу. У моделі можна виділити три основні етапи, в ході яких вирішуються всі цілі і завдання, визначаються й реалізуються провідні функції: діагностично-мотивуючий етап (виявляються основні проблеми, утруднення професійного вдосконалення, чинники, супутні становленню; на основі науково-обґрунтованих даних створюються умови для успішного освоєння професійного середовища, формуються установки на підвищення професійної компетентності тощо); формуючий етап (формування професійних умінь, навичок, стійкої спрямованості на професійне і особистісне зростання, формування навиків самоконтролю й саморегуляції, формування професійної самосвідомості та ін.); етап професійного представлення (формування психологічної готовності до успішної професійної діяльності, розвиток здібності до проектування життєвої стратегії і потреби в самоакту-

алізації, формування психологічної і аутопсихологічної компетентності, розвиток професійної і особистісної рефлексії).

Щодо системи діяльності фахівців психологічного супроводу, на наш погляд, вона може бути представлена трьома аспектами: організаційно-мотиваційним, інформаційно-процесуальним і результативним.

Організаційно – мотиваційний аспект діяльності фахівців супроводу дозволяє забезпечити: отримання слухачами нової інформації про вимоги суспільства, вищої школи до діяльності і особистості викладача ВНЗ; формування установок про необхідність удосконалення і підвищення професійної майстерності, психологічну грамотність, компетентність, психологічну культуру викладачів як особистісне новоутворення і необхідну складову загальної культури і професійної компетентності; діагностику утруднень, проблем, чинників, супутніх розвитку і саморозвитку викладачів, їх потреб, наукових інтересів та ін.; формування потреби молодих викладачів, розвиток мотивації до підвищення кваліфікації і особистісного зростання тощо.

Включення інформаційно-процесуального аспекту в систему діяльності фахівців служби супроводу дозволить: створити умови для ефективного засвоєння нових знань, сформованих умінь і навичок; набути навичок вдосконалення професійно значущих характеристик і особистісних якостей; визначити перспективи життєвої стратегії; оптимізувати міжособистісні відносини в різних системах тощо.

Результативний аспект покликаний забезпечити: адекватну оцінку отриманих результатів як фахівцями служби супроводу, так і слухачами на основі зворотного зв'язку і психодіагностичних даних; самооцінку рівня професійно-особистісного розвитку; оцінку обсягу і якості отриманої інформації й умінь застосовувати її в практичній діяльності; готовність до подальшої освітньої і самоосвітньої діяльності і ін.

Розглянемо технології і систему засобів, які можуть використовувати в своїй діяльності фахівці служби супроводу. В цьому випадку мова йде про методичне забезпечення діяльності служби, де великого значення набуває розробка і впровадження програми психологічного супроводу. Аналіз способів, засобів і форм вирішення завдань, досягнення поставлених цілей складають основу технологічного компонента психологічного супроводу професійного вдосконалення викладачів вищої школи, і це повинно стати предметом поглибленого наукового аналізу.

Наступний компонент – результативний. Його суть полягає в представленні очікуваного результату від діяльності фахівців супроводу. Його можна прогнозувати у вигляді низки гіпотез, які виступають своєрідними критеріями ефективності професійно-особистісного розвитку викладачів:

- сформованість під впливом супроводу позитивних установок на безперервну освіту і самоосвіту;
- готовність засвоювати нову інформацію й упроваджувати її в різні сфери практичної діяльності;
- необхідний рівень психологічних знань (знання психологічних основ професійної діяльності; уміння аналізувати результати своєї професійної діяльності; компетентність у сфері міжособистісних відносин і в системі викладач – студент, здатність самостійно визначати шляхи і засоби подальшого самопроєктування тощо) і аутопсихологічної компетентності (особистісна рефлексія, що дозволяє усвідомити особистісні потенціали, ефективно проєктувати життєву стратегію, саморегуляція, самоконтроль та ін.);
- знання і практичні уміння у сфері самоосвіти і саморозвитку;
- особистісна рефлексія, усвідомлення бар’єрів, чинників, що перешкоджають і сприяють розвитку і саморозвитку;
- високий рівень потреби в самоактуалізації;
- готовність проявляти соціальну активність;
- наявність високої мотивації до освітньої діяльності, пов’язаної з підвищенням професійних знань, умінь і особистісного розвитку тощо.

Усе це безпосередньо пов’язано з компонентом рефлексії. Цей компонент є закономірним у моделі психологічного супроводу. Необхідно відзначити його взаємний зв’язок з результативним компонентом.

Виділення компонента рефлексії обумовлене необхідністю розвитку у викладачів такої здатності, як уміння адекватно оцінювати себе, свої потенціали; ставити реальні цілі, визначати шляхи їх досягнення і прогнозувати кінцевий результат. Розвиток цих умінь повинен стати невід’ємною частиною діяльності фахівців психологічного супроводу, що дозволить викладачеві ефективніше проходити всі етапи професіоналізації. Науково обґрунтована психодіагностика дозволить отримати об’єктивні результати, за якими можуть бути складені і піддані глибокому аналізу спільно з працівниками служби супроводу особистісні профілі викладачів.

Розвиток рефлексії викладачів вищої технічної школи, формування перерахованих вище установок, умінь, професійних і особистісно значущих характеристик, психологічної готовності до виконання педагогічної діяльності з урахуванням і прийняттям усіх вимог, сприятиме досягненню вищих рівнів професійної майстерності. І сама особистість викладача виступатиме як суб'єкт свого життєвого шляху. Але для цього необхідно враховувати всі умови, чинники, які впливають на професійне становлення викладачів технічного ВНЗ, включених у психологічний супровід.

Аналіз питань, пов'язаних з розробкою системи психологічного супроводу професійного вдосконалення викладачів технічних ВНЗ, дозволяє зробити ряд **висновків**.

Основою проектування системи психологічного супроводу професійного вдосконалення викладачів вищої технічної школи повинні стати провідні принципи психології, що дозволяють розглядати особистість як суб'єкт діяльності, спілкування і пізнання.

Проектування теоретичної моделі психологічного супроводу правомірно здійснювати за допомогою виділення сукупності компонентів, необхідних для організації діяльності фахівців служби супроводу і пояснення специфіки цієї діяльності.

Провідними компонентами теоретичної моделі психологічного супроводу професійного вдосконалення вузівських викладачів можуть виступати ціннісно-цільовий, змістовний, інструментальний, технологічний, результативний і рефлексійний компоненти.

Практичне використання й ефективна реалізація ідей психологічного супроводу професійного вдосконалення викладачів ВНЗ можливі в наступних випадках: постановка конкретних цілей, завдань і виділення функцій, що визначають діяльність фахівців супроводу; виділення і представлення суб'єктів спільної діяльності в системі супроводу; позначення провідних напрямів, аспектів, видів і етапів діяльності фахівців-психологів; чітке визначення системи реалізації цих ідей тощо.

Аналіз усіх компонентів теоретичної моделі психологічного супроводу дозволяє говорити про те, що діяльність фахівців супроводу повинна бути спрямована на формування позитивних установок, потреб, пов'язаних із професійно-особистісним удосконаленням; формування психологічної культури, що включає аутопсихологічну компетентність; розвиток готовності до саморозвитку й самовдосконалення.

**Перспективою** розробки теоретичних засад організації психологічного супроводу має стати створення алгоритму й техно-

логії реалізації концептуальних ідей системи професійного вдосконалення викладачів вищої технічної школи.

### Література

1. Акмеологический словарь / Под общ. ред. А.А. Деркача. – М.: РАГС, 2005. – 161 с.
2. Бардьер Г. Я Хочу! Психологическое сопровождение естественного развития маленьких детей / Г. Бардьер, И. Розман, Т. Черединова. – СПб.: Фирма «Стройлеспечать», 1996. – 90 с.
3. Зеер Э.Ф. Психология профессий / Э.Ф. Зеер. – М.: Акад. проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2003. – 229 с.
4. Плугина М.И. Акмеологическое сопровождение профессионального становления преподавателей высшей школы. – М.: Издательство ООО ПКЦ Альтекс, 2008. – 418 с.
5. Сопровождение личностно-профессионального совершенствования студентов в педагогическом вузе: Научно-методическое пособие. – СПб.: Изд-во им. Герцена, 2002. – 158 с.

*В работе рассмотрены теоретические основы создания системы психологического сопровождения профессионального совершенствования преподавателей высшей технической школы. Определены цели, задачи, направления, функции, аспекты и этапы деятельности службы практической психологии технического вуза.*

**Ключевые слова:** психологическое сопровождение, теоретическая модель, служба практической психологии.

*The paper presents the theoretical basis of the psychological support system of the professional development of the higher engineering educational teachers. It has been determined the aims, tasks, functions, aspects and periods of the practical psychology service activity of the higher engineering educational establishments.*

**Key words:** psychological support, theoretical model, practical psychology service.